

ΜΑΝΟΣ
ΜΑΥΡΟΜΜΑΤΗΣ

Φιλοδοξία του Μάνου Μαυρομάτη είναι να ταυτίσει την προεδρία του στο πηδάλιο του Εμπορικού και Βιομηχανικού Επιμελητηρίου μ' ένα νέο ρόλο, όχι μόνο ως εκπροσώπου της επιχειρηματικής οικογένειας αλλά και ως ουσιαστικού εταίρου της κυβέρνησης με τεκμηριωμένες απόψεις που να βλέπει προς την Ευρώπη και να αξιοποιεί τις νέες ευκαιρίες και προκλήσεις.

«Να μάθουμε να σκεφτόμαστε διαφορετικά»

> Η δύσκολη περίοδος δεν τέλειωσε με την ένταξη στην Ευρωζώνη

ΤΗΣ ΑΝΤΙΓΟΝΗΣ ΣΟΛΩΜΩΝΙΔΟΥ ΔΡΟΥΣΙΩΤΟΥ

Πώς βλέπει το ΚΕΒΕ την εκλογή του Δημήτρη Χριστόφια στην Προεδρία; Ευχόμαστε κάθε επιτυχία στον Πρόεδρο Χριστόφια στο δύσκολο έργο που αναλαμβάνει. Το ΚΕΒΕ, ως οργανισμός, είναι υπέρ των κομμάτων και συνεργάζεται με τον εκάστοτε Πρόεδρο μέσα στα θεσμικά πλαίσια που έχει ως σύμβουλος του κράτους για θέματα οικονομικής πολιτικής. Προέχει η ενότητα του λαού και η προσπάθεια επανένωσης της Κύπρου μας.

Κερδίσαμε ή όχι το στοίχημα της ομαλής ένταξης μας στην Ευρωζώνη; Πιστεύω πως η ένταξη της Κύπρου στη ζώνη του ευρώ έγινε με μαλακό τρόπο και η προσαρμογή όλων προχώρησε όπως αναμενόταν. Είχαμε βέβαια και περιπτώσεις στρωγυλοποίησης των τιμών προς τα πάνω, κάτι που ήταν αναπόφευκτο, αλλά γενικά πιστεύω ότι ο Κύπριος υιοθέτησε το ευρώ με ευκολότερο τρόπο από ό, τι ίσως αναμενόταν.

Είναι συνεργάσιμος ο Κύπριος ή είναι ακραίος στις αντιδράσεις του; Ο Κύπριος μένει την τελευταία στιγμή, γι' αυτό ως ΚΕΒΕ ενθαρρύνουμε τον κόσμο να αλλάξει την κυπριακή λίρα με ευρώ όσο το δυνατόν πιο γρήγορα. Παρόλο που δημιουργήθηκαν ουρές στις τράπεζες τις πρώτες βδομάδες, πιστεύω ότι το τελικό αποτέλεσμα ήταν θετικό.

Η εισαγωγή του ευρώ τι επιπτώσεις έχει στην κυπριακή οικονομία; Δεν έχω καμιά αμφιβολία ότι μακροπρόθεσμα θα βοηθηθεί η οικονομία μας. Αυτή την περίοδο με τις μεγάλες διακυμάνσεις στην τιμή του πετρελαίου, τις αυξήσεις στα οτιδήποτε και τα προβλήματα που παρατηρούνται στις διεθνείς χρηματαγορές, το ευρώ προσφέρει μια επιπλέον σταθερότητα και ασφάλεια στην κυπριακή οικονομία.

Ποια είναι τα αρνητικά; Θέλω να κτυπήσω ένα καμπανάκι, η Σλοβενία που μπήκε στη ζώνη του ευρώ τον Ιανουάριο του 2007 είχε πληθωρισμό 2,7% και βρέθηκε να τελειώνει το χρόνο με πληθωρισμό 5,7%. Το γεγονός ότι μπήκαμε στο ευρώ δεν σημαίνει ότι τελείωσε η δύσκολη περίοδος. Δεν πρέπει να παραγνίζουμε τις διαθρωτικές αδυναμίες της κυπριακής οικονομίας όπως έκανε η Σλοβενία και τα βρήκε μαστούνια αργότερα. Έχουμε ακόμα δρόμο να καλύψουμε διότι μπορεί τα δημόσια έσοδα να έχουν αυξηθεί και να έχουμε πλεονάσματα...

Μέρος των οποίων δόθηκαν απλόχερα στην προεκλογική. Είναι αναπόφευκτο κάθε προεκλογική περίοδο να έχουμε αυτά τα φαινόμενα. Εμείς όμως ως ΚΕΒΕ κατά τη διάρκεια της προεκλογικής περιόδου εκφραστήκαμε την ανησυχία μας ότι τα πλεονάσματα που είχε η κυβέρνηση το 2007, της τάξης του 1,5% του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος, είναι πολύ σημαντικά, αλλά ανησυχούμε όταν δίνεται η εντύπωση ότι όλα αυτά είναι διαθέσιμα για να δοθούν ως παροχές στον κόσμο. Όταν ο δανεισμός από το Ταμείο Κοινωνικών Ασφαλίσεων είναι της τάξης του 2,3% σημαίνει ότι ακόμα έχουμε έλλειμμα. Κάθε συνετή κυ-

βέρνηση δεν πρέπει να σκέφτεται μόνο τις επόμενες εκλογές αλλά και τις επόμενες γενιές.

Ξέρετε κανένα πολιτικό που δεν σκέφτεται τις επόμενες εκλογές; Όχι, αλλά εμάς ο ρόλος μας είναι να επιστημονούμε τις πραγματικότητες. Να μην ξεχνούμε ότι τα προβλήματα της κυπριακής οικονομίας δεν τα λύσαμε επειδή μπήκαμε στο ευρώ. Όταν δείτε την κατάταξή μας στο διεθνή δείκτη ανταγωνιστικότητας, από την 42η θέση βρεθήκαμε στην 55η τα τελευταία τρία χρόνια.

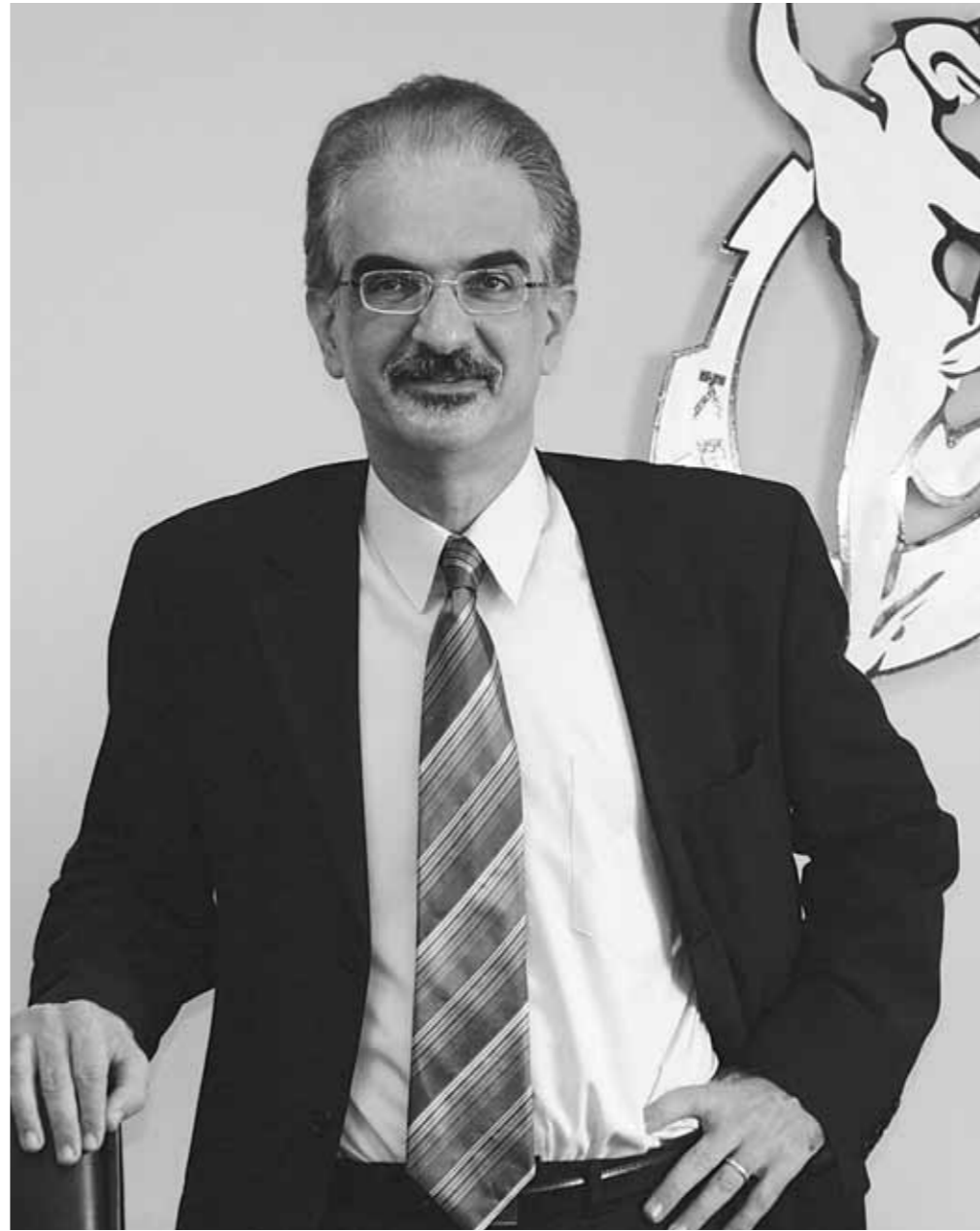
Από τι διαβρώνεται η ανταγωνιστικότητά μας; Δεν θα σας πω μόνο ότι οι αυξήσεις που δίνονται πέραν της παραγωγικότητας διαβρώνουν την ανταγωνιστικότητά μας κάνοντας τα προϊόντα και τις υπηρεσίες μας λιγότερα ανταγωνιστικά. Τολμώ να αναφέρω και δημόσια την ευθύνη του επιχειρηματικού κόσμου για τη διάβρωση της ανταγωνιστικότητάς μας μια που δεν επενδύουμε κεφάλαια στην ανάπτυξη της καινοτομίας, της τεχνολογικής αναβάθμισης, της έρευνας που θα βοηθήσουν τα προϊόντα και τις υπηρεσίες μας να έχουν προστιθέμενη αξία. Σήμερα η παγκοσμιοποίηση της οικονομίας είναι αδυσώπητη. Ως ακριβή χώρα από πλευράς εργατικού δυναμικού, χώρα χωρίς πρώτες ύλες, το μόνο που μας μένει είναι να καινοτομήσουμε.

Μήπως κι εσείς ως ΚΕΒΕ δεν έχετε καταφέρει να μεταφέρετε στα μέλη σας αυτή την αναγκαιότητα; Όταν ως χώρα είμαστε στις τελευταίες θέσεις της ΕΕ σε θέματα διάθεσης κονδυλίων για την έρευνα και την καινοτομία, σημαίνει ότι και εμείς ως ΚΕΒΕ έχουμε πολύ δρόμο ακόμα για να πείσουμε τις επιχειρήσεις μας. Το Ίδρυμα Προώθησης Έρευνας έχει φιλόδοξα σχέδια για την περίοδο 2008 - 2010 με τη διάθεση €120 εκ. από δημόσιους πόρους. Πρέπει να μάθουμε να σκεφτόμαστε διαφορετικά, αυτή είναι η πρόκληση μπροστά μας.

Είναι θέμα νοοτροπίας; Ναι, πρέπει να δούμε τις πρακτικές που χρησιμοποιούν άλλες ευρωπαϊκές χώρες και προχωρήσαν μπροστά. Να μην υποτιμούμε το ρόλο του δημοσίου τομέα, ο οποίος πρέπει πάνω από όλα να απλοποιήσει τις διαδικασίες του. Όλα αυτά τα γραφειοκρατικά είναι δυσβάστακτα για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις, γι' αυτό χρειάζεται να κάνουμε τομές.

Κινδυνεύουν οι μικρομεσαίες οικογενειακές επιχειρήσεις μέσα στο παγκοσμιοποιημένο περιβάλλον; Αυτό είναι μια αναπόφευκτη εξέλιξη της παγκόσμιας οικονομίας που δεν μπορεί να την σταματήσει κανένας. Αν οι κυπριακές επιχειρήσεις δεν εκσυγχρονιστούν και μείνουν ως έχουν, η μεγάλη πλειοψηφία τους δεν θα μπορέσει να ανταγωνιστεί αυτούς τους κολοσσούς που έρχονται στην Κύπρο.

Πιστεύω ότι πολλές κυπριακές επιχειρήσεις μπορούν να σταθούν στα πόδια τους και να αντιμετωπίσουν με ίσους όρους αυτό τον αντα-

νισμό, χρειάζεται όμως εξειδίκευση και επικέντρωση σε ορισμένους τομείς με συγκριτικά πλεονεκτήματα. Το μέλλον της Κύπρου είναι οι υπηρεσίες.

Ο τουρισμός δεν είναι το μέλλον της Κύπρου; Ναι, ο τουρισμός είναι υπηρεσία όμως το τουριστικό μας προϊόν γέραςε, δεν είναι πλέον ελκυστικό. Υπάρχουν πολύ υποσχόμενοι νέοι τομείς όπως ο ιατρικός τουρισμός και ως ΚΕΒΕ ιδρύσαμε φορέα προώθησης της Κύπρου ως κέντρου υπηρεσιών υγείας. Άλλος τομέας είναι ο εκπαιδευτικός τουρισμός. Ετοιμάζουμε φορέα προώθησης εκπαιδευτικών υπηρεσιών προς το εξωτερικό για να προσελκύσουμε φοιτητές στα δικά μας πανεπιστήμια. Βέβαια είναι και ο μεγάλος τομέας της Κύπρου ως διεθνές επιχειρηματικό κέντρο παροχής υπηρεσιών και προσέλκυσης επενδύσεων. Αυτές είναι οι μεγάλες προκλήσεις που μετά την ένταξή μας στην Ευρωζώνη πρέπει να δούμε ουσιαστικά.

Ποια η σχέση ΚΕΒΕ και κράτους; Είμαστε ο αναπτυξιακός εταίρος του κράτους. Όταν πηγαίνεις προς το κράτος με τεκμηριωμένες θέσεις τότε γίνεται και πιο πιστευτός και οι εισηγήσεις σου μπορούν να γίνουν αποδεκτές από το κράτος. Είναι σημαντικό ο ρόλος μας ως συμβούλου του κράτους.

Τι θέλετε να αφήσει η προεδρία σας; Μια καταξίωση ενός νέου ρόλου για το ΚΕΒΕ όχι μόνο ως εκπρόσωπος της επιχειρηματικής οικογένειας αλλά και ως ένας ουσιαστικός εταίρος της κυβέρνησης με τεκμηριωμένες απόψεις που βλέπει προς την Ευρώπη και αξιοποιεί τις νέες ευκαιρίες και προκλήσεις.

Μετά τι στόχο έχετε; Αν εξαρτάτο από τη σύζυγό μου Κάτια θα αφηρητούσαμε και οι δυο για να έχουμε χρόνο να ταξιδεύουμε. Θα ήθελα να μπορώ να χωράω τα ταξίδια, την ηρεμία, το διάβασμα. Πάντοτε όμως θα με ενδιαφέρουν τα κοινά και τα ευρωπαϊκά θέματα ειδικότερα.

Η οικονομία μπορεί να φέρει πιο κοντά τους ανθρώπους

Ποια είναι η σχέση σας με τα τουρκοκυπριακά επιμελητήρια; Το ΚΕΒΕ τα τελευταία χρόνια συνεργάζεται με τα τουρκοκυπριακά επιμελητήρια για την εφαρμογή του κανονισμού για το εμπόριο διαμέσου της πρόσσης γραμμής όπως τον καθόρισε η Ευρωπαϊκή Ένωση. Δεν λέω ότι είναι εύκολο να ξεπεραστούν νοοτροπίες, αντιδράσεις, προκαταλήψεις και από τις δύο πλευρές. Πιστεύουμε ότι η προσέγγιση των επιχειρηματικών οικογενειών των δυο κοινοτήτων θα τις φέρει πιο κοντά και θα βοηθήσει στην αλληλοκατανόηση. Η Κυπριακή Κυβέρνηση έχει εξαγγείλει σημαντικά προγράμματα για την ενίσχυση αυτών των συνεργασιών και τη δημιουργία κοινοπραξιών ελληνοκυπριακών και τουρκοκυπριακών επιχειρήσεων για την ανάπτυξη του εμπορίου της πρόσσης γραμμής.

Υπάρχουν μέλη σας που ήδη συνεργάζονται με τουρκοκυπριακές εταιρείες; Έχουμε μέλη μας που πωλούν ή αγοράζουν από την τουρκοκυπριακή κοινότητα. Εμείς λέμε ότι για να είναι βιώσιμη μια μακροχρόνια συνεργασία πρέπει να βασίζεται στην αμοιβαίοτητα. Το 2007 φαίνεται ότι ήταν μια δύσκολη χρονιά για την οικονομία της τουρκοκυπριακής κοινότητας. Η επίλυση του Κυπριακού θα βοηθήσει και τις δυο κοινότητες να έχουν σημαντικά οικονομικά οφέλη και όχι μόνο. Οι πρωτοβουλίες βέβαια είναι στο επίπεδο των πολιτικών ηγεσιών πρώτιστα.

Η οικονομία μπορεί να λύσει πολιτικά προβλήματα; Η οικονομία μπορεί να φέρει πιο κοντά τους απλούς ανθρώπους. Οι οικονομικές σχέσεις υποβοηθούν τις πολιτικές πρωτοβουλίες για να μπορέσουν οι άνθρωποι να έλθουν πιο κοντά με αλληλοκατανόηση και σεβασμό.

Υγιής και θετικός ο ανταγωνισμός

Είστε μέλος στο Συμβούλιο της Τράπεζας Κύπρου. Μπορεί να επιβιώσει μια κυπριακή τράπεζα ή θα πρέπει να κάνει εξαγορές; Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι και οι τράπεζες ζώντας ίσως στον πιο ανταγωνιστικό τομέα της παγκόσμιας οικονομίας πρέπει να κινούνται με πολύ γρήγορους ρυθμούς, να εκσυγχρονίζονται, να προσφέρουν τις υπηρεσίες που απαιτούν οι πελάτες τους. Δεν είναι θέμα ιδιοκτησιακού καθεστώτος μιας τράπεζας αν μπορεί να επιβιώσει ή όχι, πιστεύω ότι η εξέλιξη της Τράπεζας Κύπρου προς νέες αγορές όπως είναι οι Ρουμανία, Ουκρανία, Ρωσία σηματοδοτούν το μέλλον της. Οφείλω όμως να παραδεχτώ ότι είτε μας αρέσει είτε όχι, το διεθνές τραπεζικό σκηνικό μάς εκπροειάζει. Ξεφύγαμε από τον απομονωτισμό των περασμένων δεκαετιών όπου μπορούσαν τα διεθνή χρηματοπιστήρια να καταρρέουν, οι διεθνείς τράπεζες να υπονομιάζονται ζημιές και εμείς να μην επηρεαζόμαστε.

Θα καταφέρει να παραμείνει κυπριακή; Όσο πιο πετυχημένη είναι η Τράπεζα Κύπρου τόσο πιο πολύ μπορεί να προσελκύσει το ενδιαφέρον ξένων τραπεζών για εξαγορά. Από την άλλη πλευρά, όσο μεγαλύτερο τόσο πιο δύσκολος στόχος καθίσταται για εξαγορά από ξένες τράπεζες. Πέρασε μια δύσκολη περίοδος, αλλά δεν μπορούμε να αποκλείσουμε τίποτα για το μέλλον, το μόνο που μπορούμε να πω είναι ότι οποιοσδήποτε ξένος ενδιαφερθεί για την Τράπεζα Κύπρου θα πρέπει να είναι διατεθειμένος να πληρώσει και αυτός είναι ο ρόλος μας ως Διοικητικό Συμβούλιο, να διασφαλίζουμε τα συμφέροντα των μετόχων μας, των πελατών μας και του προσωπικού μας, που είναι συνηθισμένα με το συμφέρον και της οικονομίας γενικότερα. Εκείνο που μπορώ να διαβεβαιώσω είναι ότι η Τράπεζα Κύπρου πλέον, έχει πολύ καλές προοπτικές στο εξωτερικό, κυρίως στη Ρωσία.

Ο ανταγωνισμός... είναι υγιής και θετικός, μας αναγκάζει όλους να είμαστε σε εγρήγορση. Οι εποχές που μπορούσαμε να καθόμαστε πίσω και να επαναπαυόμαστε στα καλά μας περσινά αποτελέσματα μη αναντικτώντας για το μέλλον, πέρασαν ανεπιτηρεπτά.

«Ανήκω στη γενιά που δεν έζησε την ξεγνοιασιά»

Πατί διεκδικήσατε το 2005 την προεδρία του ΚΕΒΕ; Το ενδιαφέρον μου για τα κοινά είναι διαχρονικό, προηγούμενος ήταν και σε πολιτικό επίπεδο. Το όραμα της ένταξης της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση το απέκτησα από τα φοιτητικά μου χρόνια στην Αγγλία μετά την εισβολή, όπου όλοι προσπαθούσαμε να βρούμε μια ελπίδα για το μέλλον του τόπου μας. Στις αρχές πολλοί μας αντιμετώπιζαν με ειρωνεία αλλά αυτό έγινε πραγματικότητα. Μετά την ολοκλήρωση αυτού του στόχου, ο επόμενος στόχος ήταν η ένταξη στην ΟΝΕ και ως πρόεδρος του ΚΕΒΕ είχα πολύ περισσότερες δυνατότητες να βοηθήσω προς αυτή την κατεύθυνση.

Ποιος είναι ο επόμενος στόχος; Ο επόμενος στόχος είναι η δυνατότητα της Κύπρου να διαδραματίζει ένα σημαντικό ρόλο από εκείνο που προηγουμένως το μικρό της μέγεθος ή η γεωγραφική της απόσταση από το επίκεντρο της Ευρώπης. Το όραμά μου είναι να γίνουμε ένα νέο Λουξεμβούργο που θα διαδραματίζει ένα ρόλο πολύ πιο σημαντικό από ό,τι το μέγεθος και ο πληθυσμός του.

Η πολιτική γιατί δεν σας κινεί; Ασχολήθηκα από τα φοιτητικά μου χρόνια με την πολιτική, ο συνδικαλισμός για τη δική μου γενιά ήταν μια προσφορά προς τα κοινά. Από την ηλικία των 25 μέχρι τα 45 είχα έντονη πολιτική ανάμιξη, ήθελα να δοκιμάσω και κάτι άλλο.

Είστε η γενιά που έζησε την εισβολή στην εφηβεία. Αντίκω στη γενιά που δεν έζησε την ξεγνοιασιά των νεανικών χρόνων. Εκεί που περιμένεις να ανοίξεις τις φτερούγες στη ζωή, βρέθηκες με τις φτερούγες ψαλιδισμένες.

Αναγκάστηκες να αντιμετωπίσεις τα δημόσια ζητήματα με μια διάθεση εμπλοκής και συνεισφοράς, μη έχοντας την πολυτέλεια να αποτραβηχτείς στο δικό σου προσωπικό μικρόκοσμο.

Η επιλογή των οικονομικών σπουδών ήταν αποτέλεσμα της εισβολής; Είχα έφεση στα οικονομικά θέματα, τα χρόνια βέβαια του σχολείου ήμουν πιο θεωρητικός και οραματι-

στής. Η ιστορία και οι κλασικές τέχνες με συγκινούσαν περισσότερο. Το ενδιαφέρον μου για την ιστορία συνεχίζει να είναι μεγάλο και έχει άμεση σχέση με την πολιτική, διότι πιστεύω ότι η μελέτη της ιστορίας βοηθά να κατανοήσουμε αυτό που αντιμετωπίζουμε μπροστά μας. Μετά την εισβολή αναγκάστηκα να βάλω στην άκρη όλους αυτούς τους οραματισμούς και η εξασφάλιση των αναγκών για τη ζωή επέβαλε την ενασχόλησή μου με επιχειρηματικά θέματα.

Ο γάμος σας με την Κάτια Τσαουσανή έφερε στη ζωή σας τον πολιτισμό... και την αρχαιολογία, διότι σπούδασε αρχαιολογία και είναι σήμερα πολιτιστική υπεύθυνη του Δήμου Λευκωσίας. Είναι η άλλη διάσταση στη ζωή, η ξεκούραση της καθημερινότητας από τα πεζά των οικονομικών δεδομένων. Με την Κάτια μοιραζόμαστε και μια απέραντη αγάπη για τα ελλη-

νικά νησιά. Όσο πιο μικρά και απομονωμένα, τόσο το καλύτερο για μας. Κάθε καλοκαίρι, τα τελευταία δέκα χρόνια, πηγαίνουμε σε 2-3 νησιά.

Πού θα πάτε φέτος; Στην Τίλο και τη Νίσυρο. Αγαπούμε την ομορφιά των ελληνικών νησιών, τα γυμνά βράχια δίπλα από το απέραντο γαλάζιο του Αιγαίου. Δεν θέλω να χάσω τη δυνατότητα να συγκινούμαι με το γραφικό τοπίο στο πιο απομονωμένο ελληνικό νησί. Πάμε μόνοι χωρίς φίλους, αφοσιώνεται ο ένας στον άλλο, με τη μουσική και τα βιβλία μας.

Έχει η Κύπρος κάποιο κομμάτι που σας συγκινεί; Με συγκινεί το χωριό της γιαγιάς μου, ο Πεδοούλας, διότι εκεί πέρασα τα καλοκαίρια των παιδικών μου χρόνων. Για την Κάτια ισχύει το ίδιο για το εξοχικό της στον Καραβά.

Πώς νιώθετε περνώντας το οδόφραγμα; Δύσκολα, γι' αυτό και οι επισκέψεις μας αραίωσαν, ενώ το πρώτο καλοκαίρι πηγαίναμε κάθε Σάββατο. Δεν ήταν συνειδητή επιλογή, ήρθε από μόνο του. Πάντοτε όμως προσβλέπω στη λύση που θα αποκαταστήσει την επανένωση της πατρίδας μας.